

Nr. 27, SEPTEMBER 1991

KiM - NYT

MEDLEMSBLAD FOR "Kvinder i Musik" 8. ARGANG

KORT PRÆSENTATION AF KiM "KVINDER I MUSIK"

Formålet med KiM, "Kvinder i Musik" er at støtte kvinder i deres professionelle beskæftigelse med musik og at forbedre deres vilkår og status i det danske musikliv.

KiM opfordrer kvinder til at komponere samt udvikle, uddanne og udfolde sig på områder, der traditionelt ikke har været betragtet som kvindelige - således også indenfor arbejde af mere eksperimentel karakter.

KiM arbejder med:

- at **arrangere koncerter**, både klassiske og ryt- miske, samt koncerter, hvor genrerne blandes
- **et arkiv**, der indsamler og registrerer materialer om kvinder i musik. Arkivet indeholder bl.a. følgende:

Bånd, som bruges til studiebrug.

Noder, (ca. 200 eks.) som kan kopieres eller ses på stedet.

Et register, hvor ca. 1000 kvindelige komponister og grupper står opført.

Sanganlæg, som kan lejes. Kontaktperson Marianne Rottbøll (tlf. 31 19 95 04). 8-kanals mixer, 2 sangkabinetter, 10 øvegange + en koncert: 750 kr. (et det en KiM koncert: 500 kr.)

Video, opera af Synne Skouen; video om KiM af Musse Magnussen.

Desuden plader, bøger avis-udklip, specialer, afhandlinger m.m.

KiM modtager gerne gaver samt optagelser fra koncerter. I øvrigt alt materiale, som kan udvide og berige vores arkiv.

Forside: Scenebillede af Valdis Hamerik som Susanna i Figaros Bryllup.

KiM arbejder i øvrigt med:

- at **udgive medlemsbladet KiM-Nyt**, som udkommer fire gange om året.

- at afholde **medlemsmøder** med foredrag af KiMs egne medlemmer (eller indbudte foredragsholdere).

- at **formidle kontakten mellem kvinder i musiklivet og overordnede organisationer** som Statens Musikråd og Dansk Rocksamråd (ROSA), således at KiM som forening gør opmærksom på, at "kvindemusikken" eksisterer og at den bør støttes.

- at **formidle kontakt med tilsvarende foreninger i andre lande:**

USA:

The International Congress on Women in Music, blad: "Newsletter".

Tyskland & Schweiz:

"Frau und Musik", Internationaler Arbeitskreis, blad: "Info, Frau und Musik".

England:

"Women in Music".

Norge:

"AKKS Femi-Rock".

INDHOLD

Forside	1
Kort præsentation af KiM	2
Indhold	3
Intro	4
To æresmedlemmer af KiM	5
Fra en dansk musikerfamilie	6
Operasangerinden Valdis Hamerik og hendes mor, Margaret E. Williams	
International konkurrence for kvindelige komponister	16
KiM-Nyt har modtaget	17
Marie Bergman i København Mere jazz	
Kontakt	20
KiM-Nyt har læst	21
KiM-Kalender	22
Bestyrelse og udvalg	23
Redaktionelt	24

INTRO

KiM har fået to fornemme æresmedlemmer. Det drejer sig om operasangerinden Valdis Hamerik og dirigenten Grete Kolbe. Inge Bruland har biograferet de to kvinder, og vi bringer i dette nr. den første artikel om Valdis Hamerik, som bl.a. bygger på hendes egen erindringsbog fra tiden på Det kgl. Teater 1930-1939.

Det schweiziske "Frauenmusikforum" indbyder i forbindelse med deres 10 års jubilæum i 1992 til konkurrence for kvindelige komponister.

Warum gibt es so wenig Componistinnen? Sådan spørger et østrigsk musiktidsskrift i et nyt nr., der bl.a. indeholder en række biografier over østrigske kvindelige komponister - se "KiM-Nyt har læst".

Dette er noget af det, vi byder på denne gang. I skrivende stund glæder vi os til PR-seminaret den 7. september, som vi håber at bringe indtryk fra i næste KiM-Nyt.

Har **du** noget til KiM-Nyt næste gang?! Så husk deadline den 1. november 1991.

God fornøjelse

Redaktionen

TO ÆRESMEDLEMMER AF KiM

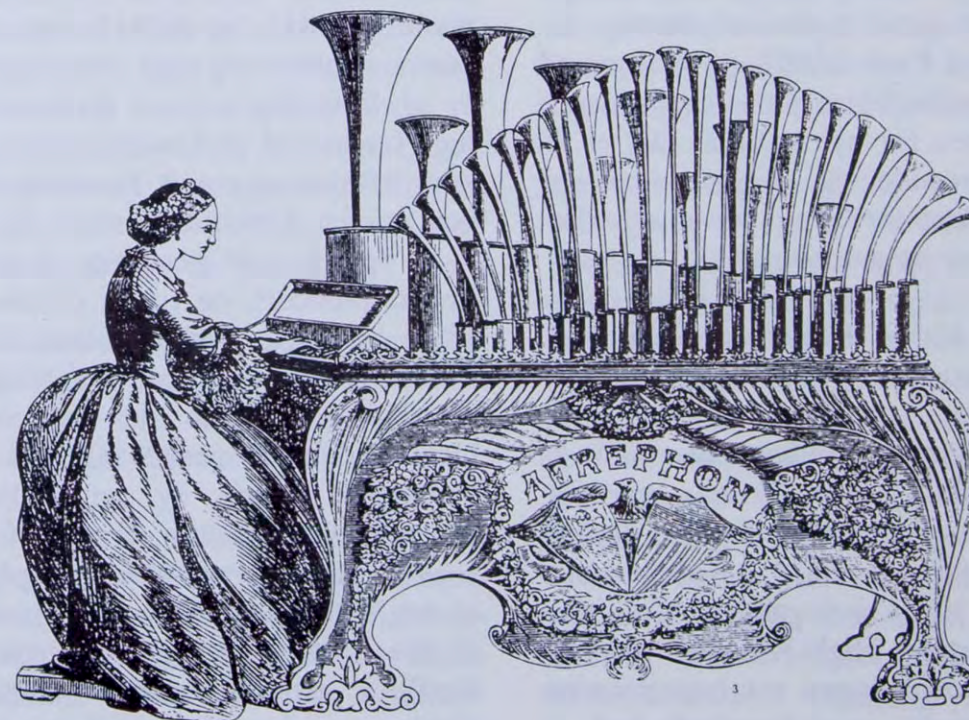
Hjertelig til lykke!

KiM's bestyrelse vedtog i foråret 1991 at udnævne operasangerinden, **Valdis Hamerik**, og dirigenten, **Grete Kolbe**, til æresmedlemmer af Kvinder i Musik.

De har begge, hver på sin måde ydet en vigtig kvindelig indsats i dansk musikliv, Valdis Hamerik som operasangerinde på Det kgl. Teater i København i 1930'erne, og Grete Kolbe som dirigent fra begyndelsen af 1930'erne (hun har stadig ikke

helt lagt pinden på hylden!) - især blev hun kendt som dirigent for Radioens Underholdningsorkester i perioden 1951-80.

KiM-Nyt giver i dette nummer en præsentation af Valdis Hamerik - og hendes mor (der var pianist og komponist), og i næste nummer følger vi præsentationen af æresmedlemmerne op med en artikel om Grete Kolbe.

FRA EN DANSK MUSIKERFAMILIE

Operasangerinden Valdis Hamerik og hendes mor, Margaret E. Williams

af Inge Bruland

Valdis Hamerik er født den 17. oktober 1903 i København. Hendes far, komponisten Asger Hamerik, var 60 år, da hun blev født, og hun befinder sig således kun ét slægtled fra kontakten med hendes fars berømte bekendtskaber fra forrige århundrede, især Hector Berlioz, der var Asger Hameriks lærer i Paris, og H.C. Andersen, der var en ven af familien. Samtidig med, at en lang historie kan aflæses af interiøret i hendes hjem, bl.a. hænger der et stort maleri af hendes far, malet i Paris i 1867, på væggen, så er hendes egen person sprudlende og åben for nye indtryk. Det er let at forestille sig, at hun som ung scenekunstner må have udstrålet charme og autoritet.

Også Valdis' mor var - i sine unge år - musiker.

"Margaret E. Williams blev født på en farm i Maury County nær Columbia, Tennessee, den 13. december 1867 og døde i København i 1942. Efter skolegang på Columbia Athenæum High School, hvor musikundervisningen var højt prioriteret (hendes musiklærerinde hed

Mrs. Mc Kinney), blev hun som 17-årig optaget på Peabody Conservatory of Music i Baltimore som studerende i klaver (lærer: Richard Burmeister), violin (lærer: H.A. Allen) og musikteori (lærer: Asger Hamerik), og efter tre års studier fik hun sit afgangsbrev. Men hun fortsatte undervisningen i musikteori til 1891, hvor hun gik op til diplom-eksamen. Da havde hun studeret klaver i tre, violin i to og musikteori i seks år. Hendes diplom-eksamen i teori omfattede skriftlige prøver i enkelt og dobbelt kontrapunkt, imitation og fuga - fem fuger af forskellig art, en 8-stemmig fuga for to kor, en klaversonate, en strygekvartet og sange. Hovedopgaven var en koncertouverture, som blev opført ved sæsonens første Peabodykoncert, og som i oktober 1891 indbragte hende fakultetets "Diploma for Distinguished Musicianship", et diplom, der kun var blevet uddelt 5 gange tidligere i Peabody's historie, og om hvilket professor Carl Faelton, direktør for New England Konservatoriet, sagde, at det "is the very hardest to obtain in this country, so high is its standard". I hendes eksamen indgik yderligere prima vista spil og fri

improvisation over et opgivet tema. Hendes diplomkoncert (en diplom-eksamen sidestilledes med en doktorgrad, og koncerten med forsvaret af den) fandt sted den 28. november 1891 under overværelse af en række honoratiores med konservatoriedirektøren, Asger Hamerik, i spidsen samt et stort indbudt publikum. Programmet bestod af følgende af prismodtagerens kompositioner: Strygekvartet i A-dur, tre sange: "They Bid Me Sleep", "The Broken Heart" og "We Are Free" samt klaversonate i cis-mol. Komponisten spillede selv klaversonaten og akkompagnerede sangerinden Bettie McEwen, der var tidligere Peabody-studerende.

Efter sin eksamen koncerterede Margaret i flere byer i sin hjemstat, Tennessee. Hun underviste privat i klaver og holdt elevkoncerter, og hun blev ansat som klaverlærerinde på Peabody Konservatoriet. I 1893 vandt hun i New York en første pris for sin strygekvartet.

Hun havde også litterære interesser og gav koncert i "The Woman's Literary Club of Baltimore", som hun senere blev æresmedlem af.

I 1980'erne påbegyndte hun en opera, "Columbus", hvis introduktion er en orkestersatz med et havfruekor. Manuskriptet til denne introduktion findes i partitur, orkester- og korstemmer og i klaverpartitur,

og den har sandsynligvis været opført. Den 31. december 1881 skrev bladet "The Athenæum" efter en koncert, Margaret havde holdt i sin hjemby: "She will probably continue her studies abroad." Til udlandet kom hun, nemlig til Danmark i 1898, dog ikke som musikstuderende, men som Asger Hameriks hustru. Hun giftede sig med ham i 1894 og fik to børn med ham, mens de boede i USA, Gerda, født i 1897, og Ebbe, født i 1898. Og hun holdt op med at komponere. Valdis mener, at det klart har ligget i luften, at når manden komponerede, så kunne hustruen ikke også gøre det. Efter at familien kom til København, fik de yderligere to børn, Valdis i 1903 og Manfred i 1910. Ebbe Hamerik blev dirigent og komponist og Gerda og Valdis blev operasangerinder, førstnævnte i udlandet og Valdis på Det Kongelige Teater i København.

Mens den ægteskabelige situation ikke gjorde det muligt for Margaret Hamerik fortsat at arbejde med musik på et professionelt plan, kunne hun bedre kombinere sine litterære/sproglige interesser med sin tilværelse som moder, husmoder og repræsentativ værtinde. Især var hun dog aktiv på området efter sin mands død i 1923. Hun oversatte flere danske musikvidenskabelige værker til engelsk, bl.a. Angul Hammerichs "Musik-Mindesmærker fra Middelalderen i Danmark", der i den engelske udgave kom på Breit-

kopf & Härtel i Leipzig, og Knud Jeppesens doktordisputats "Der Palestrinastil und die Dissonanz" (i den udvidede udgave fra 1925), der på engelsk kom i Oxford University Press i 1927. Margaret Hamerik forenede også sine organisatoriske og musikalske kvalifikationer i sit 25 år lange arbejde i repræsentantskabet for dansk Koncertforenings bestyrelse.

Især i sine senere år gjorde hun et stort arbejde for Kvindelig Læseforening, hvis bestyrelse hun var medlem af. Hun fungerede som konsulent, idet hun gennemlæste en masse engelsk-sproget litteratur med henblik på en vurdering af, om den ville egne sig til at blive oversat og indgå i Læseforeningens repertoire. Hun var en god veninde af Thit Jensen, og Valdis husker, at hun fortalte om, hvordan Thit Jensen havde vakt opsigst, da hun og Margaret spadserede ned ad Strøget, Thit Jensen iført en lang renaissancekjole med brede guldborter. Margaret var også en stor kapacitet, når det drejede sig om at kurere dagligdagens sygdomme. Hun havde arvet interessen fra sin mor, og hun fungerede som familiens naturlæge. Valdis skriver om hende i sin erindringsbog, "Derovrefra", 1975:

'Hendes medikamenter fra Amerika var utallige. De var anbragt i et kæmpe skab og kom ofte i brug, selv om vor huslæge straks blev tilkaldt. Så

plejede han at sige: "Nå, hvad mener nu den kloge kone?" Men engang, da min storebror Ebbe blev hårdt angrebet af kighoste, kom en lille lampe frem. Den blev tændt og spredte en ulidelig stank i sygeværelset. Dog, den hjalp. Ingen andre i huset blev smittet. Da nabobørnene også blev syge, gik lampen på omgang i kvarteret med så strålende resultater, at vor gamle huslæge bad om at låne den til det hospital, hvor han var overlæge. Og fra nu af talte han aldrig mere om nogen klog kone.'

Der kan imidlertid ikke være nogen tvivl om, at Margaret Hamerik var en overordentlig klog kvinde med store musikalske evner.

Valdis Hameriks mor Margaret E. Williams.

Valdis Hamerik som ung.

Blandt de talrige europæiske musikberømtheder, der besøgte Peabody og Asger Hamerik i hans direktørtid, var også Tjajkovsky. Under besøget fik han lejlighed til at stifte bekendtskab med nogle af Margarets kompositioner, og han bedømte dem til at være den bedste musik, han havde set "en dame" skrive.

Men 'ungdomsværkerne' blev hendes sidste. Manuskripterne til de fleste af dem eksisterer og kan bidrage til at komplettere billedet af en central skikkelse i en begavet musikerfamilie."

Som nævnt ovenfor har Valdis Hamerik skrevet en - meget læseværdig - erindringsbog, først og fremmest om sin tid på Det Kongelige Teater fra 1930 til 1939; men følgende billede kan ses som et supplement hertil og bygger især på to interviews med hende, 30. september 1988 og 7. oktober 1990.

"Vi børn blev ikke presset til at blive musikere; men vi fik tilbuddet. Gerda fik en violin, Ebbe en cello og Manfred og jeg et klaver. Jeg sang og trallede som barn og ville senere også gerne have sangundervisning; men min far sagde, at det måtte jeg først få, når jeg blev 18. Han ønskede også, at jeg skulle tage studentereksamen. Det ville jeg ikke; men jeg tog dog pigeskoleeksamen (fra Karen Kjærs skole, senere Nørre Gymnasium) i 1920

og startede på Konservatoriet kort tid efter med klaver som hovedfag.

Jeg fik Johanne Stockmarr som lærerinde, og hun kom til at betyde meget for min musikalske start. Uden at min far vidste det (men med min mors billigelse!) tog jeg imidlertid også privatundervisning i sang, og da Johanne Stockmarr, efter at jeg havde studeret klaver i to år, anbefalede mig, at jeg skulle fortsætte - hun mente, at jeg kunne blive en god kammermusiker - så busede det ud af mig: Ja, men det vil jeg slet ikke; jeg vil være sangerinde! Såh, har De stemme? Og jeg hev noderne til Rosinas arie fra Barberen op af tasken. Hun spillede, jeg sang, og midt i det høje c gik døren op, dog dér stod professor Anton Svendsen. Respektindgydende, med løvemanke og overskæg: Nå, jeg troede, her var klavertime? Frk. Stockmarr var midt i 40'erne (en oldsag for mig); men hun rødmede som en skolepige: Jamen, jeg ...

Men da jeg så søgte om at få sang som hovedfag, fik jeg det bevilget uden at skulle aflægge prøve. Og resten af min konservatorietid havde jeg to hovedfag. Og jeg har naturligvis altid haft glæde af at kunne spille klaver; jeg har sågar en gang akkompagneret Fini Henriques.

Som sanglærer fik jeg Viggo Forchhammer, en sanglærer uden stem-

me, kan man sige. Han arbejdede med en teknik, der hed friløb. Man tog udgangspunkt i en summen, mmmm ..., og så pludselig kunne man lave alverdens ting. Under en offentlig demonstration af teknikken viste en elev fra Operaskolen, at hun kunne synge tostemmigt med sig selv, og jeg, at jeg kunne komme op på f''', f'et over det høje f i Nattens Dronning. Da rejste Albert Høeberg sig op og sagde: Nu vil jeg gerne høre, om eleven kan synge en almindelig, normal skala!

Jeg har en eksamensopgave i teori, som Carl Nielsen har rettet. Jeg fik mg+; der var parallelle kvinter. Det grinede vi meget af; for Carl Nielsen selv bestilte ikke andet end at lave parallelle kvinter i sin musik. Nej, men sådan er reglerne, sagde min far. I musikhistorie havde jeg Hortense Panum. Hun var en sjov type. Onkel Angul havde haft en batalje med hende, jeg ved ikke om hvad. Og da vi 2. år på Konservatoriet skulle have musikhistorieundervisning, satte jeg mig på bageste række for ligesom at forsvinde lidt! Jeg vil ærligt talt sige, at vi sad og småkadede os. Jeg sad og broderede. Men da vi så nærmede os eksamen, bestemte jeg mig for, at jeg som onkel Anguls niece ikke ville være bekendt ikke at kunne noget, og de sidste fem dage før eksamen læste jeg fra morgen til aften. Og min mor sagde, at jeg skulle lægge bogen under hovedpuden; det gjorde

de jeg. Eksamen foregik som en quiz; det er eneste gang, jeg har været til en quiz. Hortense Panum havde en tombola med små sedler med musikhistoriespørgsmål på. Af enhver art. Og så skulle vi dyste to og to. To mand frem for en enke! Svarede man forkert på et spørgsmål, gik man ud af legen. Det viste sig, at én, der hed frk. Hørby (hun var også elev af Johanne Stockmarr) og jeg, vi var de sidste tilbage. Det næstsidste spørgsmål, jeg kunne svare på, lød: Hvem var Mozarts første elskede? Aloysia Weber. Og det sidste spørgsmål, jeg klarede, var: Hvordan er en fuga bygget op? Det vidste jeg; for vi havde haft Knud Jeppesen i kontrapunkt, og dér havde vi lært noget. Frk. Hørby fik 1. præmien, en bog, jeg fik 2. præmien, Mozarts børnekompositioner, med hilsen fra Hortense Panum. Jeg har den endnu. Og frk. Panum sagde til mig - hun missede lidt med øjnene - "Det har været en stor fornøjelse at arbejde med Dem, frk. Hamerik!" Jeg kunne ikke lade være med at tænke på broderierne!

At læse frk. Panums gamle musikhistorie er sjovt. For hun var romantisk. Når man læser om Mozart, så sidder man og tudbrøler. Den måde at skrive musikhistorie på havde man ikke kunnet bruge i dag; men den har også sin styrke.

Min mor var pragtfuld. Da jeg kom

til den afsluttende eksamen i klaver og sang, skulle jeg spille min bror Ebbes Fantasi og Fuga om formiddagen og synge Rosinas arie fra Barberen og noget af Heise om eftermiddagen. Da jeg skulle af sted om morgenen, var jeg så nervøs - det var meget værre end sommerfugle i maven, og så sagde jeg til min mor: Du har jo selv fortalt, at når du skulle optræde i sin tid, så havde du en lille flaske blandt dine mediciner, som du tog lidt af, og så var du ikke nervøs mere. Vi turde jo ikke selv nærme os hendes medicinskab; vi havde mægtig respekt for hende; men hun gav mig lidt af flasken."

(Valdis mindes, at børn var autoritetstro den gang, og dog; sprælsk må hun have været; for hun hoppede ud af vinduet, når hun skulle ud at danse med kavalererne; men det er en anden historie!)

"Ebbe overværende min eksamen; det gik pænt, og han stod bagefter og omfavnede mig i solistværelset. Så kørte jeg hjem med sporvognen til frokost, med etteren fra Rådhuspladsen til Frederiksberg Runddel, og gik de syv minutter hjem. Efter frokost skulle jeg derind igen og synge, og jeg spurgte min mor, om jeg ikke nok måtte få sådan en lille dosis medicin igen. Næ nej, nu har du fået nok, sagde min mor. Nå, men jeg tog jo derind og sang, og Ebbe var der igen. Bagefter var jeg

helt forstummet; men det, jeg husker bedst fra rosen og forvirringen var, da Gustav Helsted, der var min lærer i instrumentation, kom og komplementerede mig med ordene: "Var der da så dejligt at være helt deroppe på det høje fiis? Vi brød sammen af grin.

Min mor var altid en fantastisk baggrundsstøtte, når vi optrådte; ved min brors koncerter og ved mine. Hun sad dernede i salen og holdt tommelfingre. Det har været smertefuldt spændende at læse min mors scrapbog, som jeg aldrig har set før dette efterår. Bogen har været borte i mange år. Min mor havde aldrig snakket om den musik, hun havde skrevet. At tænke sig, at hun var så talentfuld, som komponist og pianist. Men den gang var kvinder almindeligvis noget qua deres mænd; de skulle stå bag og bakke dem op.

Men, i hvert fald, min mor og far var meget glade for hinanden. Jeg ved, at når min mor skulle være værtinde, var hun strålende. Hun var født på en farm i Tennessee, og jeg har aldrig set en verdensdame som hende. Hun havde selvfølelse, og den lærte hun videre: "Du skal ikke være en undskyldning for dig selv. Når du kommer ind ad en dør, er det dig, det drejer sig om, og dig, der er interessant. (Jeg håber ikke, jeg er gået i den anden grøft; man kan jo også blive arrogant).

Min mor fik engang en lille guldmedalje (et guldsmykke i form af en lyre) på Athenæum. Den forærede hun mig, efter at hun var kommet til at miste den guldmedalje, jeg havde fået af min far (han havde fået den af sit orkester i Peabody), og som jeg ellers altid bar.

Min mors litterære/sproglige virksomhed var også beundringsværdig. Hun skrev selv teksten til sin (påbegyndte) opera Columbus, og hun skrev nogle fantastiske breve. Men meget af hendes virksomhed har jeg først stiftet bekendtskab med for nylig. Jeg vidste f.eks. ikke, at hun havde oversat Knud Jeppesens doktordisputats; og ham havde jeg endda som lærer på Konservatoriet, og jeg var - sammen med Tove Semler, harpenistinden, og andre konservatorieelever - med til at lave et selskab for ham, og jeg har sunget hans sange ved flere koncerter!"

Valdis' konservatorieuddannelse varede fra september 1920 til juni 1923. Herefter søgte hun først til Tyskland, prøvesang på sin bror Ebbes opfordring for hans lærer, dirigenten Frank van der Stucken, i Hannover. Han anbefalede hende at få ændret sin teknik med hensyn til vibrato hos en gammel sanglærerinde i Berlin. Denne var over 80 år; hun havde været koloratursangerinde, og hun slog en høj trille op: "Hør, jeg har min trille endnu!" Hun var imidlertid så fuld af ros, at

Valdis søgte væk - på Viggo Forchhammers anbefaling til 'friløbets fader', Bruhns. Men da hun opdagede, at han var en rigtig 'money-grapper', blev den undervisning heller ikke til noget. Og da Viggo Forchhammer samtidig spurgte, om hun ville medvirke ved en koncert på Konservatoriet i København sammen med bl.a. Henry Skjær, tog hun hjem. Da forelskede hun sig i og giftede sig med en søofficer. Og den rare, gamle van der Stucken nede i Tyskland gjorde hende opmærksom på, at hun måtte vælge mellem karriere og ægteskab. "Sådan var det dengang".

Da det blev klart, at Valdis ville satse på en operakarriere, sukkede hendes onkel Angul: "Åh, vil du nu også til scenen!" Hans datter, Bodil Rosing, var skuespillerinde, optrådte på film sammen med Greta Garbo, og hans søsterdatter var Saima Neovi, en berømt finsk-dansk sopran, der bl.a. optrådte på turneer sammen med Ellen Beck og Anders Brems. Men Valdis fik sin debut som Madame Butterfly på Casino-teatret, hvor instruktøren Peter Gradman satte nogle scener fra operaen op. Her fik hun en sådan succes, at hun søgte og fik den berømte Vilhelm Herold som lærer, og som den eminente dramatiske begavede personlighed, han var, lærte han hende meget. Han tilbød hende timer til 50 kr. om måneden. "En sømandsbrud har jo ikke så

meget at rutte med", sagde han, og han var meget large med antallet af lektioner.

I denne periode optrådte Valdis ved flere koncerter, bl.a. i DUT-regi, i Hornung og Møllers sal, hvor hun 20. november 1928 sang i en koncertrække, der præsenterede unge kunstnere. Valdis optrådte sammen med bl.a. Adda Varnung, senere bratschist i Det Kongelige Kapel; her spillede Adda Varnung violin, bl.a. obligatstemmen til "il re pastore" af Mozart, som Valdis sang. Valdis sang endvidere to sange af Ebbe Hamerik og to af Max Reger. Både hun og Adda Varnung fik gode anmeldelser.

I perioden frem til Valdis' optagelse på Operaskolen i 1930 fik hun undervisning, foruden af Herold, også af franskmændene Georges Gunelli, dels i Paris og dels i København. Gunelli havde også været Valdis' søster Gerdas lærer.

Allerede i 1932 fik Valdis sin debut på Det Kongelige Teater, og det skete med brask og bram, idet hendes første rolle var Susanna i Figaros Bryllup. Debuten gik over al forventning godt; men på grund af de rodede forhold, der herskede på teatret i den periode, blev hun først fast engageret på teatret to år senere. I mellemtiden tog hun på endnu en studietur til Gunelli i Paris.

I 1929 havde hun fået en søn; men hun og hendes mand voksede fra hinanden, og de blev skilt i 1932. I Paris mødte hun første gang Rolf Simon, som hun fem år senere skulle blive gift med og få et langt og lykkeligt ægteskab sammen med.

Inden hun tog til Paris, medvirkede hun i "Sommerrevyen 1933" på Nørrebro Teater, hvor hun skulle synge Børge og Arvid Müllers "Der går en lille pige i den grønne skov", Johann Strauss' "Frühlingsstimmen" i omdigtet version samt et 'kinesisk' nummer. Valdis delte garderobe med Karen Jønsson (1912-42), som var pianist og komponist (filmmusik, dansemusik og sange).

"En gang sad vi i en pause, og jeg pjattede: Nu skal jeg op og synge den dér da-da-da-då-då, da-da-da-di-da! (Det var det 'kinesiske' nummer.) Det er sådan, du skal synge den, udbrød hun. Og det gjorde jeg! Jeg havde jo hidtil sunget den som operaskønsang.

Hva' fa'en går der af kællingen, lyste det ud af dirigenten. Og Osvald Hel-muth (der også var engageret som gæst) bemærkede det også. Det var s'gu godt! Og Karen Jønsson sagde triumferende: Det var helt rigtigt!"

Valdis har stor respekt for de forskellige syngemåder, der bruges i jazz, rock osv. Hun kan godt goute-re dele af dagens rockmusik, og hun

morer sig lidt over, at unge af i dag er så romantiske, også i deres musik.

I sin tid på Det Kongelige Teater (men den periode læser man bedst om i hendes erindringsbog, hvor skildringen er levende og detaljeret!) sang hun ud over Susanna bl.a. følgende partier: Papagena i Tryllefløjten, Frasquita i Carmen, Venus i Orfeus i Underverdenen, Grevinde Ceprano i Rigoletto, en venetiansk koloratursangerinde i Een tjener og to herrer, Aksinja og en kvindelig fange i Katerina Ismajlova og Ned-da i Bajadser.

Valdis Hamerik har med sin kønne koloratursopran, sit dramatiske talent, sin gedigne uddannelse og sin livlige charme haft sin egen selvstændige musikalske karriere. Samtidig lægger hun ikke skjul på, at hun føler sig som en uadskillelig del

af en begavet musikerfamilie, hvis virksomhed hun er stolt af. Hendes kærlighed og stolthed gælder de to berømte komponister, hendes far og hendes bror, men ikke mindre hendes mor, den alsidigt begavede og myndige Margaret Hamerik.

I 1957 besøgte Valdis sammen med sin mand Peabody Konservatoriet, hvor hun så sin fars arbejdsværelse gennem 28 år, den store koncertsal, hvor han dirigerede sit orkester, og hele institutionen, hvor også hendes mor havde sin gang. Besøget gjorde et stort indtryk på hende, og lige som dette besøg var en familiecentreret begivenhed, på samme måde er hun villig til at sætte familien i centrum, hver gang hun med interviews, biografiske data og lignende, kan bidrage til kendskabet til sin families musikalske virksomhed og fremme opførelsen af den Hamerik'ske musik.

INTERNATIONAL KONKURRENCE FOR KVINDelige KOMPONISTER

The Frauenmusikforum Schweiz (FMF, Switzerland) celebrates its tenth anniversary in 1992. To mark the occasion, the FMF is organizing an International Competition for Women Composers for a composition in any combination for max. 7 performers.

Duration: 10-15 minutes.

The competition is open to women composers only, it is international and without an age limit. Each composer may submit one work only, which must still be unpublished.

1st Prize: public performance, radio, recording, Sfr. 2,000

2nd Prize: public performance, Sfr. 1,000

3rd Prize: public performance

Works must be submitted before 31st January 1992 and sent (in triplicate) to the following address (also available for further information):

FRAUENMUSIKFORUM FMF

Delsbergerallee 86

CH - 4053 BASEL

Switzerland

Tel.: 061-331 56 15

KIM-NYT HAR MODTAGET

Marie Bergman i København

af Lise Rydstrøm

Den svenske rocksanger og troubadur Marie Bergman optrådte søndag den 5. maj 1991 i Pumpehuset i København med Lasse Englund på guitar og Thomas Almquist på guitar og percussion.

Marie Bergman har altid forstået at optræde som entertainer og den kunst viste hun også denne aften. Emnet, hvorefter hun drejede sig, hvis man kan bruge det udtryk, var seksualitet og sensualitet og begær, og hvad man ellers skal kalde de lyster. Hendes nye plade handler meget om mændene, og hvor pragtfulde de er, og Marie Bergman legede dulle på scenen i en nedringet sort sag og med hvidt affarvet hår.

Udover at besidde udstråling og humor er Marie Bergman udstyret med en fantastisk stemme, som faktisk bliver bedre og bedre, for hver gang jeg hører hende. (Ok, der går også et års tid eller to imellem). Hun har virkelig power og smæld på tungen og lyder visse steder som en Janis Joplin i god kondition. "God bless the child" af Billie Holiday gjorde et stærkt indtryk.

Udover at beherske sin krop og stemme kan Marie Bergman også

skrive tekster her i samarbejde med sin mand Lasse Englund. De har igennem årene skrevet mange iørefaldende melodier og det fik vi en smagsprøve på i 2. sæt.

Marie Bergman er ikke bange for at tage almenmenneskelige og måske lidt tabubelagte emner op, eller skal vi bare kalde hende venstreorienteret. Hun synger til minde om indianerne, de fattige og de undertrykte, og så om kærligheden.

Til trods for Marie Bergmans evne til at være intim og nærværende, må jeg give Politikens anmelder ret, når han kritiserer den lille gruppes musik og optræden. Meget af sangen kvæles nemlig i altfor høj lyd fra guitarerne. Godt nok er undertegnede vænnet af med rock, men alligevel. Det var bare for meget, så mit råd til Marie Bergman lyder, dæmp lydniveauet eller prøv med en anden konstellation af instrumenter, evt. akkustisk ... men det råd hører hun jo nok ikke.

Maria Bergman koncert ved Nordisk Forum 1988.
Foto: Musse Magnussen

Mere jazz

af Lise Rydstrøm

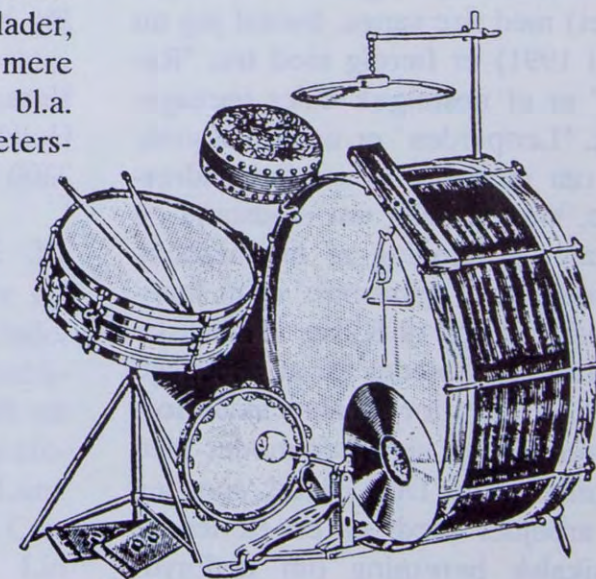
Det var en meget fin koncert, man kunne overvære i Grock torsdag den 11. april 1991. Etta Cameron stod i spidsen for sin jazzkvartet, som består af Ole Koch Hansen (piano), Jens Søndergaard (altsax), Klavs Hovman (bas) og på trommer Søren Christensen. Tilsammen kalder de sig Etta Cameron Group.

Som vokalist i jazzgruppesammenhæng arbejder Etta Cameron ikke så tit i Danmark, og det var derfor en stor begivenhed, at hun ville optræde 11. april på Grock (som p.t. desværre lukker som jazzspillested).

Etta Cameron har en meget personlig klang i sin stemme og dette fik vi rig lejlighed til at nyde denne aften. Først i langsomme ballader, så i blues og i andet sæt i mere sprudlende fortolkninger af bl.a. "Hymn to freedom" af Oscar Peterson.

Fra en mere langsom, dvælende sangfortolkning til en livligere udveksling med de øvrige musikere, hvor Ole K. Hansen gør sig bemærket ved en form for cool spillestil med lange melodiliner eller lange fraser, og hvor Søren Christensen i modsætning hertil har et mere dynamisk slag i slagene, som driver gruppen fremad, godt hjulpet af den altid veloplagte Jens Søndergaard og bassisten Klavs Hovman.

Etta Cameron har sunget en del gospel (hun har sit eget gospelkor) og denne side af hendes talent fik vi også lejlighed til at nyde på denne almindelige torsdag aften, hvor mange heldigvis havde fundet vej til fremragende vokaljazz.

KONTAKT

Musikere/sangere søges

Efter i mange år at have skrevet digte begyndte jeg for et par år siden at lære mig selv at spille keyboard for at kunne sætte musik til ordene.

Det har taget lang tid bare at lære at flytte fingrene (jeg er 41), men jeg fortryder ikke. Jeg har allerede sat musik til en del af mine gamle digte og har flere nye ideer. Det, jeg nu søger, er musikere og sangere, der vil bruge mine ting. Jeg har ingen ambitioner om selv at blive udøvende, men jeg anser mig for at være en habil digter og håber med tiden at blive en hæderlig keyboard-spiller til demonstrationsbrug.

I øjeblikket er jeg ved at indspille et kassettebånd (ganske hjemmelavet) med fire sange, hvoraf jeg nu (juli 1991) er færdig med tre. "Radio" er et nostalgisk 60'er teenage-digt. "Leoparden" er udadtil historien om mobning af en indvandrer-pige, men handler om modstand og ofrenes genfinding af menneskelig værdighed. "Livshistorie" er et feministisk modspil til Rilkes idealistiske Venus-digt. I stedet for at ødelægge virkeligheden for idealets skyld forandrer idealet sig efter mødet med virkeligheden. Den fjerde, som jeg nu arbejder med, er en flerleddet musikalsk beretning om nedbryd-

ningen af skellet mellem lønarbejdet og det "rigtige" fritidsliv med følelser og kærlighed: "Arbejde og kærlighed". Jeg ser det også som et digt om at være offentligt ansat i dag.

Til det omtalte bånd hører teksterne med angivelse af akkorder, da jeg desværre ikke behersker nodesystemet. Det ville være synd at sige, at jeg spiller med følelse, og lydkvaliteten er elendig. Men det er brugbart for evt. interesserede.

Mit næste projekt er at indspille en slags mini-musical om Adolf Hitler. Det lyder nok sært, men inspirationen er psykoanalytikerens Alice Millers teorier om undertrykkelsen af barnet som det ondes oprindelse.

Jeg håber på henvendelser.

Vera Kelgart
Hollænderdybet 10
2300 København S

Tlf.: 31 95 03 68

KiM-NYT HAR LÆST

FRAU UND MUSIK - Warum gibt es so wenige Komponistinnen!

af Musse Magnussen

"Hvorfor er der så få kvindelige komponister?" er undertitlen på et temanummer af "österreichische Musik Zeitschrift" om kvinder og musik, nærmere bestemt 46. årgang, 7-8, juli-august 1991.

Temanummeret indeholder foruden forord tre artikler med overskrifterne: "Komponistin - warum denn nicht?", "Frauen komponieren. Die kritische Phase der Adoleszenz" og "Anmerkungen zur Situation der Frau als Komponistin in Österreich". Artiklerne er forsynet med grundige noter og litteraturhenvisninger.

Dernæst følger en række biografier over østrigske kvindelige komponister fra det 20. århundrede i alt 17, som har fået hver ½ til 1 sides omtale. Tre interpreter fra dette århundrede bliver også biograferet, en dirigent, en pianist og en trompetist.

En spændende bibliografi over temaet kvinder og musik giver bladet også; bl.a. en liste over tyske publikationer siden 1980, deriblandt en hel del fra 1989-1991. De biograferede komponister er følgende: Luna Alcalay, Maria Bach, Sophie Carmen, Eckhardt-Grammatté, Lio

Hans, Maria Hofer, Frida Kern, Mathilde Kralik von Meyrswalden, Alma Mahler, Johanna Müller-Hermann, Olga Neuwirth, Helga Schift-Riemann, Andrea Sodomka, Silvia Sommer, Flora St. Loup, Luise Walker, Mia Zabelka, Grete von Zieritz.

Desuden finder man relevante koncertanmeldelser, boganmeldelser og omtale af nodeudgivelser.

Til sidst nogle betragtninger omkring kvindelige komponister og pladeudgivelser, afsluttende med en discografi over udvalgte indspilninger af kvinders musik.

KiM-KALENDER

MUSIK-FESTIVAL

7. Internationales Musik-Festival
"Russische avantgarde"
Heidelberg

31. oktober - 3. november 1991

"Kulturinstitut Komponistinnen gestern - heute e.V." står bag arrangementet af en international musikfestival med temaet "russische avantgarde" fra 31. oktober - 3. november.

Programmet er en spændende blanding af koncerter, seminarer, workshops m.m. Komponisten Safia Gubaidulina, prismodtager af "Heidelberger Künstlerinnen Preises 1991" medvirker i flere af arrangementerne.

Arrangør:

Kulturinstitut Komponistinnen gestern - heute e.V.
Theaterstrasse 11
D-6900 Heidelberg
Telefon 0 62 21/16 68 61

KVINDER I MUSIK - KiM

Bestyrelse:

- * Birgitte Alsted
Bagerstræde 3, 4. tv., 1617 København V 31 23 09 06
- * Tove Nørholt
Ved Amagerport 14, 2. th. 2300 København S 31 95 05 45
- * Marie Wärme Otterstrøm
Edvard Falcksgade 5, 3. th.,
1569 København V 33 15 14 56
- * Tove Krag
Frederiksberg Bredegade 1 B, 4. th.,
2000 Frederiksberg 38 88 24 20
- * Marianne Rottbøll
Æblevej 28, 2400 København NV 31 19 95 04
- * Pia Rasmussen

Bladudvalg:

- * Musse Magnussen
Ærøvej 1, 1. th., 2000 Frederiksberg 38 33 20 40
- * Inge Lise Larsen
Haraldsgade 80, 2. th., 2100 København Ø 31 20 77 62

ROSA (Dansk Rock Samråd):

- * Marianne Rottbøll

CFK (Center for formidling af kvindekultur):

- * Tove Krag

Kasserer:

- * Marie Wärme Otterstrøm

Arkivar:

- * Tove Krag

03061

117

01

DET KGL. DANSKE MUSIKKONSERVERVA-
TORIUM BIBLIOTEKET
NIELS BROCKS GADE 1
1574 KØBENHAVN V

KiM-Nyts redaktion

Musse Magnussen	38 33 20 40
Merete Wendler	31 28 09 85
Inge Lise Larsen (ansvarshavende)	31 20 77 62

KiMs gironr. 8 03 15 25

Kasserer: Marie Wärme Otterstrøm 33 15 14 56

KiM-Nyt udkommer 4 gange om året

Medlemskab (inkl. KiM-Nyt): 125 kr.

Abonnement (kun for institutioner): kr. 100

KiMs sekretariat og KiM-arkivet:

Tove Krag. Det kgl. danske Musikkonservatoriums bibliotek:
33 12 42 74

Ny deadline: 1. nov. 1991

KiM-Nyts adresse:

v/Inge Lise Larsen
Haraldsgade 80, 2. th.
2100 Kbh. Ø

Trykkested: E.N. Offset, København

Layout: Trine Koch og KiM-Nyts redaktion.

ISSN: 0903-6598